

Inkommande enkätsvar från riksdagspartierna 2026

Sverigedemokraterna (SD)

1. Hur ser ni på den internationella kritik som riktas mot svenska häktesförhållanden, särskilt när det gäller restriktioner och isolering. Vilka förändringar anser ni bör prioriteras?

Man ska inte sitta häktad längre än vad som krävs för att en förundersökning drar ut på tiden. Det är också viktigt att beslut om restriktioner fattas på materiellt riktiga grunder. Det bästa sättet att minska häktestiderna och då även behovet av restriktioner är således att ge rättsväsendet goda resurser och rätt verktyg för att kunna utreda misstänkta brott. Detta har varit prioriterat för oss i SD under mandatperioden.

Vilken betydelse anser ert parti att generella straffskärpningar har för att minska grov organiserad brottslighet och gängrelaterat våld?

Vissa brott är naturligtvis vanligare än andra vad gäller gängbrottslighet. Men den organiserade brottsligheten finns tyvärr på en mängd platser i samhället och ägnar sig åt alltifrån gatulangning till momsbedrägerier. Generella straffskärpningar är därför nödvändiga för att knäcka gängen.

3. Hur skulle ni beskriva ert partis grundsyn på brott, straff och rehabilitering?

SD sätter brottsoffret främst och fokuserar på dennes rätt till upprättelse. Straffet måste således stå i proportion till gärningen. Väl i anstalt är det viktigt att arbeta med såväl motivation till förändring som med rehabilitering.

4. Hur vill ert parti säkerställa att straffrättslig lagstiftning är väl underbyggd, rättssäker och långsiktigt hållbar, även när reformtempot är högt?

Det behöver inte finnas ett motsatsförhållande mellan ett snabbt reformtempo och kvalitet i lagstiftningen. Vi har sedan tidigare vant oss vid att förändringar skett mycket långsamt. Det beror på att det svenska utredningssystemet helt i onödan varit mycket långsamt. Vi arbetar nu mer effektivt utan att åsidosätta kvalitet eller runda viktiga kontrollstationer såsom remissrundan eller lagrådet.

5.*Sverige bygger nu ut kriminalvården kraftigt. Vad anser ert parti att denna utveckling ska leda till, och hur bör resultaten mätas?*

Rent konkret behöver utbyggnaden leda till att vi får många fler platser inom kriminalvården. Det är ett resultat i sig. Det viktiga är dock att antalet brottsoffer sjunker, att skjutningarna minskar, att färre äldre personer luras på sina livsbesparingar och så vidare. På sikt vill vi naturligtvis att återfallsrisken minskar och att de som döms kan få hjälp att leva ett vanlig hederligt liv.

6.*Hur vill ert parti stärka kommunernas brottsförebyggande arbete?*

Kommunerna har en mycket viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. Dels genom socialtjänsten som fått ett uttalat brottsförebyggande uppdrag genom den nya socialtjänstlagen, dels genom den nya lagen om kommunernas brottsförebyggande arbete som vi införde 2023. Därutöver spelar den lokala politiken stor roll för vad som skall prioriteras i kommunen, hur bostäder och vägar planeras, skolor byggs, belysning sätts upp och liknande. Det är en helhet.

7.*Vilken roll anser ni att civilsamhället bör ha i det brottsförebyggande arbetet och i återanpassningen efter frigivning?*

Det finns en mängd goda krafter inom civilsamhället som har otroligt mycket att bidra med för att hjälpa den som avtjänat sitt straff tillbaka till samhället. Vi ser positivt på det.

8.*Hur vill ert parti säkerställa att personer i kriminalvård får tillgång till psykologisk och psykiatrisk behandling vid behov?*

Hälso- och sjukvård skall fungera lika bra för den som är intagen i anstalt som för alla andra och kriminalvården måste ha rätt förutsättningar för att kunna erbjuda adekvat behandling till de intagna. Tyvärr får inte alla intagna den vård de behöver idag. Vi vill därför att kriminalvården skall få ett sjukvårdsuppdrag och resurser så att fullgod vård, både psykiatrisk och annan, kan erbjudas de intagna. Det är också viktigt att olika behandlingsprogram kan tillhandahållas klienterna. Vi har tillfört stora resurser till kriminalvården under mandatperioden och avser att fortsätta med det även kommande mandatperiod.

9.*Hur ser ert parti på behovet av lokal polisnärvaro och långsiktiga relationer mellan polis och lokalsamhälle?*

Det är utomordentligt viktigt med synlig polisiär närvaro och att poliserna dessutom har en koppling till det område som de verkar i. SD's mål är att

polisen skall växa kraftigt och vi har tillfört både resurser för detta och infört en betald polisutbildning.

10.*I vilken utsträckning bör kriminalpolitiken bygga på forskning och utvärderade insatser, och hur väl anser ni att dagens kriminalpolitik gör det?*

Fram till ganska nyligen har kriminalpolitiken vägletts av äldre ideologiskt motiverade teorier där man fokuserade mycket på gärningsmannen och väldigt lite på brottsoffret och samhällets behov av skydd. Färskare studier visar att det ofta är ett ganska litet antal gärningsmän som begår en stor del av brotten. Är dessa inlåsta kan de inte skada personer på utsidan. Brottsligheten har också kraftigt ändrat karaktär nu jämfört med tidigare. Vi har öppnare gränser, ökad rörlighet, informationsteknologi i vars persons ficka och fram till nyligen en fullständigt kravlös massinvandring. Det är självklart att den nya tidens samhälle kräver ändrade förhållningssätt.

11.*Hur ser ert parti på att personer med allvarlig psykisk störning i vissa fall kan dömas till fängelse?*

Det måste vara upp till läkarvetenskapen och domstolarna att avgöra vad som ska vara rätt påföljd när valet står mellan fängelse och rättspsykiatrisk vård. Vissa som döms till fängelse kan dock vara särskilt krävande på grund av allvarlig psykisk problematik men som inte bedöms kräva rättspsykiatrisk vård. Det är viktigt att kriminalvården har särskilda avdelningar för dessa intagna så att kriminalvårdens personal får rätt förutsättningar att bedriva en säker och adekvat kriminalvård.

12.*Vilka förändringar, om några, vill ert parti se inom den rättspsykiatriska vården?*

SD vill se ökade resurser till den rättspsykiatriska vården. Staten bör ha det övergripande ansvaret både för ekonomin och verksamheten i dess helhet.

Socialdemokraterna (S)

1.*Hur ser ni på den internationella kritik som riktas mot svenska häktesförhållanden, särskilt när det gäller restriktioner och isolering? Vilka förändringar anser ni bör prioriteras?*

Det stämmer att mycket långa häktningstider förekommer. Det är då fråga om personer som är misstänkta för mycket allvarlig brottslighet och häktningstider och restriktioner kan då vara motiverade.

2.*Vilken betydelse anser ert parti att generella straffskärpningar har för att minska grov organiserad brottslighet och gängrelaterat våld?*

Straffskärpningarna har varit nödvändiga för att bekämpa den organiserade brottsligheten och behövs för att stoppa det besinningslösa våldet. Samtidigt är det bara en del av lösningen. Samhället måste bli mycket bättre på det förebyggande arbetet, något som denna regering tyvärr har åsidosatt.

3.*Hur skulle ni beskriva ert partis grundsyn på brott, straff och rehabilitering?*

Brotten är de gärningar vi som samhälle gemensamt genom demokratiska processer kommer fram till inte är acceptabla, för att kunna leva tillsammans och interagera med varandra. Straffen är till för att avskräcka människor från att begå brott, men också för att hindra farliga människor från att begå nya brott. Det är också ett sätt för samhället att utkräva rättvisa. I grunden är målet att de som begått ett brott efter sitt straff inte ska begå nya brott, och rehabilitering är en viktig del för att uppnå det målet.

4.*Hur vill ert parti säkerställa att straffrättslig lagstiftning är väl underbyggd, rättssäker och långsiktigt hållbar, även när reformtempot är högt?*

Den svenska lagstiftningsprocessen med utredningar, remissrundor och lagrådsgranskningar är mycket gedigen och finns till för att säkerställa att lagstiftning, straffrättslig som annan, är rättssäker och väl underbyggd. Det är därför beklagligt att denna regering i flera fall behandlat lagstiftningsprocessen slarvigt. Vi är övertygade om att det går att hålla ett högt reformtempo utan att tumma på de processer som tjänat Sverige väl.

5.*Sverige bygger nu ut kriminalvården kraftigt. Vad anser ert parti att denna utveckling skall leda till, och hur bör resultaten mätas?*

Kriminalvårdens kapacitet måste vara stor nog för att klara sitt uppdrag utan överbeläggning. De senaste åren har kriminalvården befunnit sig i en historisk

expansion. Straffskärpningar har tillsammans med att fler dömts för grövre brott inneburit att landets anstalter och häkten sedan 2019 varit permanent överbelagda samtidigt som myndigheten arbetat intensivt med att växa. Framåt förväntas inflödet av klienter öka ytterligare. Det behövs ett tydligare politiskt ledarskap för att klara av utbyggnadstakten.

6. Hur vill ert parti stärka kommunernas brottsförebyggande arbete?

Det brottsförebyggande arbetet är i stort behov av förstärkning och vi vill införa en ny princip i budgetarbetet där vi för varje extra krona som satsas på rättsväsendet också lägger en krona på det förebyggande arbetet. Tillsammans med en indexering av kommuners och regioners generella statsbidrag ger det bättre förutsättningar för långsiktiga insatser för framförallt pojkar i utsatta områden. Och dessa insatser behöver börja tidigare än idag. Dagens allmänna barn- och familjehälsovård behöver förstärkas och ett nytt riskfamiljeprogram införs för barn och familjer med riskfaktorer. Det förutsätter ett tätare samarbete mellan socialtjänst, förskola och skola för att se och fånga upp de familjer som är i behov av ett mer samordnat stöd. Den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete behöver följas upp och det behöver säkerställas att alla, även små, kommuner ges tillräcklig statlig finansiering för att klara uppdraget. Vi behöver också omfattande insatser för att bryta segregationer och vända de senaste decenniernas utveckling. Sverige ska inte ha några utsatta områden där parallellsamhällen med extremism och kriminalitet kan gro och växa. Det är dags att staten kliver in och tar kontroll. Tillsammans med kommunerna vill vi lyfta områdena och göra dem till trygga och bra bostadsområden att leva i.

7. Vilken roll anser ni att civilsamhället bör ha i det brottsförebyggande arbetet och i återanpassningen efter frigivningen?

För att öka motståndskraften mot kriminalitet och organiserad brottslighet brett i samhället anser vi att föreningslivets och det civila samhällets insatser är viktigt. Att alla barn och unga ges reella möjligheter till en god och organiserad fritid med kvalitativa aktiviteter är av avgörande betydelse. Vi vill se ett ledarskapsprogram som garanterar fler utbildade ledare och fler aktiviteter särskilt riktade mot eftersatta bostadsområden. Fler organisationer inom civilsamhället gör också ett viktigt arbete för de som avtjänat sitt straff och vill tillbaka till samhället. Det är mycket olyckligt att denna regering skurit ner budgeten och på andra sätt försvårat för civilsamhällets organisationer.

8.*Hur vill ert parti säkerställa att personer i kriminalvård får tillgång till psykologisk och psykiatrisk behandling vid behov?*

Enligt riksrevisionen har kriminalvården svårt att upprätthålla den stödjande miljön i anstalterna som klienter behöver för allt fullt ut kunna tillgodogöra sig behandlingsprogrammen. Vi är mycket oroade över en utveckling där kriminalvården riskerar att förändras till att bara handla om förvaring, likt ett straffverk – en plats där destruktiva machonormer, antidemokratiska åsikter och radikaliseringskan spridas. Det är helt nödvändigt att takten i utbyggnaden höjs och insatser vidtas för att säkra och utveckla kriminalvårdens historiskt sett framgångsrika återfallsförebyggande arbete. En stärkt samverkan mellan kriminalvården och arbetsförmedlingen är sedan avgörande för att fler kriminalvårdsklienter ska kunna slussas in i samhället och skapa sig ett gott liv fritt från kriminalitet. Om grundorsaken till brotten har varit beroendesjukdomar, neuropsykiatriska tillstånd eller samsjuklighet behöver klienten också kunna garanteras en sammanhållen vårdkedja. Det är tydligt att den återfallsförebyggande hälso- och sjukvården behöver stärkas och bättre sammanhängande från verkställighetens start i anstalt till frivård och inslussning och vidare in i det fria samhället. Kriminalvården måste ha resurser för att klara sitt uppdrag och ge den behandling som krävs. Därför föreslog vi i vårt budgetförslag för 2026 200 miljoner mer än regeringens anslag till kriminalvården.

9.*Hur ser ert parti på behovet av lokal polisnärvaro och långsiktiga relationer mellan polis och lokalsamhälle.*

Vi vill införa så kallad reglerad inställelsetid inom polisen, likt hur man arbetar inom räddningstjänsten. Det skulle innebära att mer resurser styrs mot lokalpolisområdesnivån för en mer lokalt närvarande polis i hela landet.

10.*I vilken utsträckning bör kriminalpolitiken bygga på forskning och utvärderade insatser, och hur väl anser ni att dagens kriminalpolitik gör det?*

All politik ska naturligtvis, så långt möjligt, bygga på evidens och beprövad erfarenhet. När det gäller kriminalpolitiska och brottsförebyggande insatser saknas dock tyvärr ofta sådant underlag. Som beslutsfattare behöver man ändå fatta beslut och får då ofta nöja sig med "bästa möjliga underlag". Det här har blivit särskilt aktuellt i ljuset av de senaste årens svenska utveckling. Att den mesta brottsligheten minskat eller legat still samtidigt som den grova organiserade brottsligheten kraftigt ökat saknar såväl bra historiska som

internationella jämförelser. För att hantera dessa svårigheter är det viktigt att genomförda kriminalpolitiska reformer kontinuerligt utvärderas, särskilt när det innebär avvägningar mellan angelägna motstående politiska intressen. Vi vill se en utredning med uppdraget att se över hur vi kan utveckla och förstärka den nationella kompetensen för utvärdering och kunskapsinhämtning.

11.*Hur ser ert parti på att personer med allvarlig psykisk störning i vissa fall kan dömas till fängelse?*

Den lagstiftning som finns idag gör gällande att personer som under påverkan av allvarlig psykisk störning begår brott endast får dömas till fängelse om synnerliga skäl finns. Vi tycker i grunden att den lagstiftningen är väl avvägd.

12.*Vilka förändringar, om några, vill ert parti se inom den rättspsykiatriska vården?*

Den rättspsykiatriska vården sker idag i regionernas regi, men som vårdansvarskommittén föreslår behövs ett tydligare statligt ansvar, för att säkra kvalité och likvärdighet i hela landet. Regionerna behöver också de ekonomiska förutsättningarna att klara av sitt uppdrag. Vi har därför föreslagit att de generella statsbidragen till regionerna skall räknas upp med inflationen varje år. Det skulle ge regionerna stärkt ekonomi och bättre planeringsförutsättningar.

Miljöpartiet (MP)

1. Hur ser ni på den internationella kritik som riktas mot svenska häktesförhållanden, särskilt när det gäller restriktioner och isolering. Vilka förändringar anser ni bör prioriteras?

Miljöpartiet ser mycket allvarligt på den internationella kritik som riktas mot svenska häktesförhållanden. Långa häktestider med restriktioner och isolering hör inte hemma i en rättsstat, särskilt inte när barn drabbas. Vår främsta prioritering är att korta häktningstiderna på ett rättssäkert sätt. När MP satt i regering infördes tydligare tidsgränser för häktning, vilket var ett viktigt steg. Men mer krävs. Vi vill minska användningen av restriktioner och isolering, förbättra förhållandena i häkten och stärka barns rätt till mänsklig kontakt. Samtidigt behöver rättskedjan fungera bättre, så att exempelvis tidiga förhör och snabbare forensiska analyser kan minska onödigt långa häktningstider.

2. Vilken betydelse anser ert parti att generella straffskärpningar har för att minska grov organiserad brottslighet eller gängrelaterat våld?

MP anser inte att generella straffskärpningar är det mest effektiva sättet att minska grov organiserad brottslighet eller gängrelaterat våld. Lagrådet har också framhållit att "det saknas belägg för att en allmän repressionsökning har förutsättningar att leda till annat än en möjlig marginell minskning av brottsligheten". MP vill prioritera åtgärder som faktiskt fungerar. Det betyder framförallt mer resurser till skola, socialtjänst, vård och psykiatri, så att brottslighet kan förebyggas tidigt. Vi vill också se riktade insatser mot barn i riskzon för att begå brott, och deras familjer. MP har stått bakom många av de åtgärder som med precision har riktats mot att effektivisera kampen mot den grova gängrelaterade brottsligheten eller att göra våldsutsatta kvinnor och barn tryggare. Det har främst handlat om att ge rätt resurser och verktyg till brottsbekämpande myndigheter, men också att skärpa straff där det har saknats verktyg och resurser och vi står bakom straffskärpningar när de är väl motiverade ur ett brottsoffer- och ett samhällsperspektiv. Vi skiljer oss dock från regeringen i att vi inte ser något självändamål med att höja repressionsnivån i samhället.

3. Hur skulle ni beskriva ert partis grundsyn på brott, straff och rehabilitering?

MP's grundsyn är att straff skall vara rimliga, proportionerade och leda till ett liv bort från kriminalitet. För oss måste kriminalpolitiken hänga ihop med socialpolitiken. Därför är det viktigt att straff kombineras med vård, behandling

och fungerande exitprogram, så att fler kan lämna kriminalitet bakom sig. Vi står bakom straffskärpningar när de är väl motiverade, men målet är inte att straffa mer utan att minska brottsligheten med träffsäkra insatser som faktiskt gör skillnad. Målet med kriminalpolitiken måste vara att minska kriminaliteten och vi ska därför i första hand vidta åtgärder som kan leda till detta. För oss i MP är straff en del av kriminalpolitiken. Människor måste veta att brott får en konsekvens och brottsoffer ska få upprättelse och stöd och veta att samhället står på deras sida. Därför har vi medverkat till straffskärpningar, där vi ansåg att det var motiverat och träffsäkert.

4. Hur vill ert parti säkerställa att straffrättslig lagstiftning är väl underbyggd, rättssäker och långsiktigt hållbar, även när reformtempot är högt?

MP värnar om den svenska lagstiftningsprocessen. Straffrättsliga reformer ska vara väl underbyggda, rättssäkra och långsiktigt hållbara. Vi är kritiska till att det höga reformtempot har lett till kortare utredningstider och remisstider, vilket försämrar kvalitén i underlagen och begränsar möjligheten för myndigheter, domstolar, kommuner, regioner och civilsamhälle att bidra med viktiga synpunkter. Vi ser också allvarligt på att lagrådets synpunkter inte beaktas i tillräcklig utsträckning och ibland inte alls. Vi vill värna gedigna utredningar, fullgoda remissförfaranden och respekt för lagrådets yttranden. Det är avgörande för lagsstiftningens kvalitet, legitimitet och rättssäkerhet.

5. Sverige bygger nu ut kriminalvården kraftigt. Vad anser ert parti att denna utveckling skall leda till, och hur bör resultaten mätas?

MP anser att utbyggnaden av kriminalvården ska leda till bättre resultat, bättre arbetsmiljö och starkare rehabilitering – inte bara fler platser. Idag är situationen på häkten och anstalter akut, och expansionen får inte ske på bekostnad av personaltäthet, vårdkvalité eller det återfallsförebyggande arbetet. Vi vill därför minska belastningen på anstalterna, bland annat genom att fler kan avtjäna straff med elektronisk övervakning när det är lämpligt, och stärka arbetet med rehabilitering och avhopparprogram. Resultaten bör mätas i minskade återfall, färre incidenter med hot och våld, bättre arbetsmiljö för personalen och bättre förutsättningar för intagna att lämna kriminalitet. Vi är också emot många av de långtgående straffskärpningar som kommer öka belastningen på kriminalvården radikalt.

6. Hur vill ert parti stärka kommunernas brottsförebyggande arbete?

MP vill stärka kommunernas brottsförebyggande arbete genom att ge bättre förutsättningar för de verksamheter som förebygger brott tidigt. Det handlar om en stark och likvärdig skola, en resursstark socialtjänst, tillgänglig vård och psykiatri samt ett starkt föreningsliv, kultur och fritidsverksamhet som ger barn och unga meningsfulla alternativ till kriminalitet. Samtidigt behövs riktade och individanpassade insatser för barn och unga i riskzon. Vi vill stärka samverkan mellan skola, socialtjänst och polis för att tidigt identifiera riskfaktorer, stötta familjer och följa barn över tid. Man kan kalla det för en form av punktmarkering. Det finns exempel på sådana insatser i flera svenska kommuner och i vårt grannland Danmark där det gett mycket goda resultat för att stoppa brottsligheten. Det är här som fokus borde ligga i kriminalpolitiken och betydligt mer resurser krävs för att fånga upp så många barn, som befinner sig i riskzon för att dras in i kriminalitet, som möjligt.

7. Vilken roll anser ni att civilsamhället bör ha i det brottsförebyggande arbetet och i återanpassningen efter frigivningen?

MP anser att civilsamhället har en central roll både i det brottsförebyggande arbetet och i återanpassningen efter frigivningen. Föreningsliv, kultur och ideella verksamheter ger barn och unga en meningsfull fritid och ett alternativ till kriminalitet. Civilsamhället kan också stötta unga i riskzon och deras familjer genom tidiga och nära insatser. Efter frigivning är civilsamhället viktigt för att minska återfall i brott, bland annat genom exitprogram, samtalsgrupper och sociala mötesplatser. Tillsammans med frivårdens stöd kan detta stärka vägen tillbaka till samhället. Därför vill MP kraftigt stärka stödet till civilsamhället och bland annat deras brottsförebyggande och återanpassande arbete.

8. Hur vill ert parti säkerställa att personer i kriminalvård får tillgång till psykologisk och psykiatrisk behandling vid behov?

MP vill att personer i kriminalvård ska få tillgång till psykologisk och psykiatrisk behandling utifrån behov, det ska inte påverkas negativt av låg personaltäthet eller överbeläggning. Kriminalvården måste få bättre förutsättningar att anställa utbildad personal och bedriva en stark behandlingsverksamhet. Vi ser allvarigt på att dagens höga belastning riskerar att försämra rehabiliteringen. För oss är behandling en central del av att minska återfall i brott. Personer med svår psykisk sjukdom ska dessutom i första hand få rätt vård och vi vill därför se över kriterierna för rättspsykiatrisk vård.

9. Hur ser ert parti på behovet av lokal polisen närvaro och långsiktiga relationer

MP ser ett stort behov av ökad lokal polisen närvaro och långsiktiga relationer mellan polis och lokalsamhälle. Polisen behöver finnas nära människor i vardagen för att kunna arbeta både trygghetsskapande och brottsförebyggande. Därför vill vi fortsätta bygga ut polismyndigheten med fler välutbildade poliser, fler civila handläggare och bättre villkor så att fler stannar i yrket. Vi vill särskilt stärka den lokala närvaron i hela landet, inte minst i storstadsregioner och utsatta områden, och utbilda fler områdespoliser som kan arbeta långsiktigt, bygga relationer och stärka människors tillit till polis och rättsväsende.

10. I vilken utsträckning bör kriminalpolitiken bygga på forskning och utvärderade insatser, och hur väl anser ni att dagens kriminalpolitik gör det?

För MP är det en självklarhet att kriminalpolitiken ska bygga på forskning, beprövad erfarenhet och utvärderade insatser. Målet måste vara att faktiskt minska brottsligheten och förebygga att människor inte utsätts för brott, inte bara att höja straffen. Därför vill vi prioritera åtgärder som har visat resultat, som tidiga insatser för unga i riskzon, bättre rehabilitering och möjligheter till återanpassning. Vår kritik mot dagens kriminalpolitik är att regeringen lägger för stor tyngd på straffskärpningar och för lite på det som förebygger brott på lång sikt. Samtidigt riskerar regeringens reformer att fylla fängelserna snabbare än kriminalvården kan hantera, vilket försämrar möjligheterna till rehabilitering och därmed också att minska återfall i brott. Vi i MP anser att dagens politik inte bygger på forskning, beprövad erfarenhet och utvärderade insatser. Det måste vara ett grundläggande krav om vi vill genomföra en kriminalpolitik som faktisk fungerar.

11. Hur ser ert parti på att personer med allvarlig psykisk störning i vissa fall kan dömas till fängelse?

MP ser problem med att personer med allvarlig psykisk störning i vissa fall kan dömas till fängelse. Enligt dagens rättstillämpning är begreppet allvarlig psykisk störning i huvudsak knutet till psykotiska tillstånd, trots att både forskning och rättspsykiatrisk praktik visar att även andra svåra psykiatriska tillstånd kan innebära hög risk för allvarligt våld. Därför vill vi se över om dagens avgränsning är tillräcklig. Vår utgångspunkt är att personer med svår psykisk sjukdom i första hand ska få rättspsykiatrisk vård när de begått ett brott. Det är viktigt att säkerställa att avgränsningen är träffsäker.

12.*Vilka förändringar, om några, vill ert parti se inom den rättspsykiatriska vården?*

MP vill se en bred översyn av kriterierna för rättspsykiatrisk vård och av begreppet allvarlig psykisk störning. Syftet bör vara att säkerställa att, när det är proportionerligt och nödvändigt, kunna döma till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning i fler fall där personer bedöms ha en svår psykisk sjukdom och utgöra en allvarlig fara för sig själv och andra. Det skulle möjliggöra att personer som begått allvarliga brott på grund av psykisk sjukdom får vård, men också att en person som expertisen bedömer som mycket farlig och där risken för återfall är stor, inte släpps ut.

Vänsterpartiet (VP)

1. Hur ser ni på den internationella kritik som riktas mot svenska häktesförhållanden, särskilt när det gäller restriktioner och isolering. Vilka förändringar anser ni bör prioriteras?

Det är allvarligt att Sverige de senaste 30 åren återkommande kritiserats för att häkta många personer, ha långa häktningstider och använda restriktioner på ett överdrivet sätt, bl.a. av FN's och Europeiska rådets antitortyrkommittéer (CAT och CPT). Vi anser att det är anmärkningsvärt att de lagändringar som syftade till att begränsa häktningstiderna och leda till en rättssäkrare hantering inte fått tillräckligt genomslag. Vi har föreslagit att en ny utredning ska se över hur häktningstider, isolering och användandet av restriktioner kan minskas. Vi har också föreslagit att alla häktade personer ska få lagstadgad rätt till mänsklig kontakt en viss tid varje dag.

2. Vilken betydelse anser ert parti att generella straffskärpningar har för att minska grov organiserad brottslighet och gängrelaterat våld?

Vi tror inte att generella straffskärpningar har en dämpande effekt på gängkriminalitet i sig. Däremot är det viktigt att det finns en känsla av upprättelse både för brottsoffer likväl som för samhället som helhet när någon begår grova brott. Målsättningen på sikt är att utöver att kriminalitet bestraffas, minska återfall i kriminalitet och då behövs det tid och resurser för att dömda både rehabiliteras och senare återanpassas i samhället. När det gäller grov brottslighet kan längre straff förhoppningsvis ge bättre förutsättningar för att lyckas med den målsättningen.

3. Hur skulle ni beskriva ert partis grundsyn på brott straff och rehabilitering?

Samhället måste självklart sätta gränser i form av straff då människor begår brott. Straffet måste också motsvara brottets allvar. Svensk kriminalvård har tidigare varit en förebild för andra länder som insett att rehabilitering är mer framgångsrikt än bestraffning. Vänsterpartiet kommer att fortsätta arbeta för att de rehabiliterande inslagen i kriminalvården ska utvecklas. Kriminalvårdens mantra "Bättre ut" får inte bli "Sämre ut".

4. Hur vill ert parti säkerställa att straffrättslig lagstiftning är väl underbyggd, rättssäker och långsiktigt hållbar, även när reformtempot är högt?

De statliga utredningarna måste få tillräckligt mycket tid på sig bl.a. för att gå igenom relevant forskning. Om det är avgörande frågor som ses över så bör

utredningarna vara parlamentariska dvs representanter för riksdagspartierna bör ingå. Vidare måste tiden för remissinstanserna att svara på utredningarna vara tillräckligt lång. Regeringen bör sedan lyssna in remissinstansernas synpunkter innan en lagrådsremiss presenteras. Lagrådet behöver i sin tur, tillräckligt med tid för att avge ett yttrande.

5.*Sverige bygger nu ut kriminalvården kraftigt. Vad anser ert parti att denna utveckling ska leda till, och hur bör resultaten mätas?*

Vi är oroliga för att expansionen ska leda till att kvalitén på Kriminalvårdens rehabiliterande inslag försämras. Detta kan i sin tur leda till att återfallsfrekvensen ökar.

6.*Hur vill ert parti stärka kommunernas brottsförebyggande arbete?*

Vi vill stärka kommunernas brottsförebyggande arbete genom att satsa mer på välfärd, tidiga insatser för barn som mår dåligt och ett stärkt samarbete mellan polis, socialtjänst, skola och civilsamhälle. Särskilda resurser bör riktas till politiskt eftersatta områden med fokus på att förebygga brott.

7.*Vilken roll anser ni att civilsamhället bör ha i det brottsförebyggande arbetet och i återanpassningen efter frigivning?*

Civilsamhällets och det lokala föreningslivet är en oerhört viktig del i det brottsförebyggande arbetet, inte minst för att motverka nyrekryteringen av barn och unga in i kriminalitet. Idag brister tyvärr ofta den nödvändiga inslussningen i samhället för den som avtjänat ett straff. Vi har därför föreslagit att staten ska ta ett större ansvar för inslussning och återanpassning av tidigare dömda. Det är högst rimligt att staten under en tillräckligt lång period efter frigivning tar ekonomiskt ansvar för personernas försörjning, sysselsättning och boende, allt för att minska återfall i brott och underlätta återetableringen i samhället. Tyvärr har vi fått signaler om att samarbetet mellan Kriminalvården och civilsamhällets organisationer inte alltid fungerar så som det är tänkt. Det behövs ett brett samarbete mellan både myndigheter och civilsamhällets organisationer för att återanpassning och inslussning ska fungera bättre.

8.*Hur vill ert parti säkerställa att personer i kriminalvård får tillgång till psykologisk och psykiatrisk behandling vid behov?*

Idag varierar möjligheterna till behandling. Kriminalvårdens samarbete med vården behöver förbättras samtidigt som vården måste få tillräckligt med resurser för att kunna möta upp behovet.

9. Hur ser ert parti på behovet av lokal polisnärvaro och långsiktiga relationer mellan polis och lokalsamhälle?

Forskning visar att god samverkan mellan polis och lokalsamhälle kan bidra till att öka förtroendet för polisen, ha positiva effekter på upplevd trygghet och leda till minskad brottslighet. VP vill ha en lokal och närvarande polis. En polis som känner sitt geografiska ansvarsområde, som skapar trygghet och stabilitet. En polis som är engagerad i sitt arbete, som har hög kompetens om lokala förutsättningar och lokal brottsproblematik och som kan både förhindra dödsskjutningar och prata i bostadsområdets skola. Polisen behöver även ha god kontakt med den lokala socialförvaltningen, skolorna, fritidsgårdarna, fältassistenter och föreningslivet.

10. I vilken utsträckning bör kriminalpolitiken bygga på forskning och utvärderade insatser, och hur väl anser ni att dagens kriminalpolitik gör det?

Det är helt avgörande att relevant forskning och utvärderingar ligger till grund för såväl förslag om nya eller höjda straff som rehabiliterande åtgärder under strafftiden. Vi anser att utvecklingen på området tyvärr går åt fel håll.

11. Hur ser ert parti på att personer med allvarlig psykisk störning i vissa fall kan dömas till fängelse?

Det är ett stort problem att personer med allvarliga psykiska störningar döms till fängelse där de inte kan få samma möjlighet till vård som inom rättspsykiatri. Idag finns det vid vissa klass 1-anstalter avdelningar för särskilt resurskrävande intagna (SRI). Dessvärre är det bara klienter med extremt svår beteendeproblematik som placeras där p.g.a platsbristen. Vi har förslagit att avdelningarna ska anpassas bättre efter de intagnas förutsättningar för att minska risken för våldsamma situationer och göra det lättare för personalen att skydda extra sårbara intagna t.ex personer med intellektuell funktionsnedsättning, från att bli utnyttjade av andra intagna.

12. Vilka förändringar, om några, vill ert parti se inom den rättspsykiatriska vården?

Den rättspsykiatriska vården behöver reformeras så att fler personer som är uppenbart farliga och har allvarliga psykiska störningar kan dömas till vård i stället för fängelse. Särskilt allvarligt är det att farliga personer som återkommande utövar våld mot kvinnor och barn och begår allvarliga sexualbrott ofta döms till fängelse i stället för rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.